

İnsanlık 21. yüzyıl ekonomisinin üstesinden nasıl gelecek?

Papa François'nın New York'deki inisiyatifinin savunması

¹¹Edouard Tétreau www.mediafin.fr şirket yönetici danışmanı ve Paris'teki Avrupa Konseyi Dış İlişkiler yöneticisidir (www.ecfr.eu). Finans ve yeni ekonomi üzerine çok sayıda makale ve eserler yayınlamıştır; Finansal çılgınlığın ortasında bir analist (Grasset, Senato en iyi ekonomi kitabı ödülü, 2005); 20 000 milyar dolar, yeni Amerikan borcu (Grasset, 2010); Dolar bizi öldürdüğünde (Grasset, 2011), 二十万亿美元：强大美国的背后》出中文版, (Pekin, CHINA CITIC Press, 2012).

Giriş : 2014 Noel'i için bir mesaj

« *Sevgili Edouard,*

Acaba bize Papalık Kültür Konseyi dergisi için bir makale verebilir misin ? Bir sonraki sayının ekonomi üzerine olmasını arzu ediyoruz (...) »

10 Eylül 2014'te, bir papaz arkadaşım, Dinlerarası Diyalog'tan sorumlu Laurent Mazas bana Roma'dan bu postayı yolluyor.

En başta, hayır demeyi düşündüm. Çok işim vardı bu sene başında ; bir Avrupa düşünce kuruluşunda yeni görevlerim, dünya ekonomisi ve finansı için çok bulanık bir zamanda danışmanlık yapmam gereken müşteriler ; Les Echos için yazdığım yazılar ; gecikmekte olan bir kitap ; Avrupa ve Asya'ya seyahatler. Nihayet ve her şeyden daha önemlisi, her iki ebeveyni de çok fazla ilgilenmeyen, büyüyen çocuklarım.

Ve sonra, hakikat ortaya çıktı : iyi an, iyi yayın ve evrensellik (Kültür ve İnanç) dünya ekonomisi ve finansı hakkındaki derin kanaatimi kısıtlamasız olarak ifade etmek birbiriyle çatışmıyor muydu ? Bir Hristiyan'ın kanaati, hele ki inançlı bir Hristiyan'ınki, başlığı ikiye katlıyor. 44 yıldan bu yana inancımı yaşıyorum, dini özgürlüklerle gün geçtikçe daha kötü bir ilişkiye sahip bir ülkede. 20 yıldan bu yana ise şirketlerin ve finansın dünyasını yaşıyorum, ekonomik krizlerin idare edilmesi ve önceden tahmini üzerindeki uzmanlığım.

Ve benim kanaatim şudur : eğer derhal radikal bir şeyler yapmaya cesaret etmezsek, ki zaten makalenin sonunda bu husus üzerine bir notum var, önümüzdeki krizler, hem teknolojik hem de finansal, ekonomilerimizden daha fazlasını elimizden almakla tehdit ediyor bizi : insanlığımızı.

Hristiyan ümidim odur ki, 2014 Noel'i için 12 dilde yayınlanan bu çağrı duyulsun. İşte burada nedeni ve nasılı.

(Takip eden sayfalar, Papalık Kültür Konseyi'nin Kültür ve İnanç dergisinde yayınlanan « İnsanlık yeni ekonominin üstesinden gelebilecek mi ? » isimli orjinal makalenin çevirisidir - VoxEurop - Mehmet Koksall tarafından Francizcadan tercüme edilmistir)

Eski Ekonomi'nin Prensibi

90'lı yılların başında öğrenciyken, ekonomi bir beşeri bilimdi. Gözlemci, girişimci ve finansçı olarak çağdaş kültürü belirleyen bu sektörde geçen 20 yılımdan sonra, ekonominin hâlâ tam anlamıyla bir bilim olup olmadığından emin değilim. Ve giderek ekonominin insandışılaştığına inanıyorum.

Hocalarım bana değişmez kanıtlar olarak kabul ettiğim bir takım gerçeklikler öğretmişlerdi. Onların prensipleri şu üçleme üzerine kuruluydu:

- « insan zengiliği en mühimdir » (Jean Bodin): Nerede insanlar varsa, orada yükseliş, ümit, dinamizm ve insan yaratıcılığı vardır. « Bir ülkenin demografisine bakın ve onun gelecekteki zenginliğini göreceksiniz ». Ekonomi cidden iyi bir beşeri bilimdi.

- « zaman onsuz yapılanaya saygı duymaz » (Paul Morand): süreye, yatırım süresine ve uzun vadeye övgü. Ekonomide çökelti yoktur: zaman sizin için oynar. Zaman paranın arkadaşıdır: faiz oranları buna şahittir.

- « Para nadirdir, kıymetlidir, bu yüzden pahalıdır. İşte bu yüzden para sadece tecrübeli ve ihtiyatlı kişilere emanet edilebilir: bankacılar. » O bankacılar ki, riskleri anlayıp, tanımlayabilenlerdir. Ekonominin hizmetindeki finans, herhangi bir kimsenin eline bırakılmayacak ciddi bir iştir.

Şimdi ise, şirketler ve finans dünyasında çalışarak geçmiş 20 kısa senede, bu üçlemenin her bir ayağının gözlerimin önünde yıkıldığını ve adım adım şu an bütün dünyanın içinde yıkandığı « yeni ekonomi »'nin kurulduğunu gördüm,

Mesele burada geçmiş yüzyılların eski ekonomisinin kapitalizmin aşırılıklarını ve iyi yanları üzerinde kullanılan tartışmayı yeniden açmak değil İnsanları kucaklayan ve birbirine yaklaştıran, ürünlerin, fikirlerin ve insanların serbest dolaşımına olanak sağlayan dünya ticaretiyle birlikte, kapitalizm, çok büyük krizlerine rağmen, benim de sahip olduğum demokrasi ve özgürlük fikirlerinin yanı sıra, erkeklerin ve kadınların hayat beklentilerini ve kalitelerini önemli ölçüde artırdı. Öte yandan, kapitalizmin alternatifi, ne kadar iyi niyetlerle dolu olsa da, sosyalizm insanları, kimilerini nesiller boyunca olmak üzere, totaliter gecelerde boğdu; çalışma ve toplama kamplarının barbarlığı, daimi bilinç hırsızlığı ve bedenlere eziyet...

Günümüzün problemi ise şudur : bu küçük gezegende yaşayan 7.2 milyar insan yeni ekonomiye adapte olmaya muktedir mi ? Öyle bir ekonomi ki, kurallara uymayan, fakat tüm geçmiş temsilcilerimizi havaya uçuracak ve insan oğlunu denklemden çıkaracak gibi görünen kontrol edilemez isteklere, etkileşimlere ve fenomenlere boyun eğen...

Yeni Ekonomi'nin bir tanımı

2014'ün Yeni Ekonomisi, modaaya uygun bir terminoloji kullanacak olursak, klasik fakat kendi aralarında birbirini besleyen üç fenomenin, globalleşme, numaralandırma ve insanların ekonomik aktivitelerinin finansallaştırmanın kombinasyonuyla «ükseltilmiş» bir ekonomidir.

Globalleşme

Globalleşme eski bir fenomendir, hatta yüzlerce yıllık bir fenomen. Winnie Byanyima ve Jose Angel Gurria yazılarında globalleşmenin sorunlar ve zorluklarını bende daha iyi anlatıyorlar (www.cortiledeigentili.com). Üretim faaliyetlerinin ve ticaretin globalleşmesini kolaylaştırıcı tekniklerin, normların ve araçların ortaya konulması (serbest değişim anlaşmaları, konteynırlar, ekonomik aktivitelerin standardizasyonunu sağlayan yönetim software'leri, ortak bir çalışma dilinin sahneye konması, git gide globalleşen şirketler), Berlin Duvarı'nın çöküşü, komünizmin yıkılışı ve dünyadaki ülkelerin büyük çoğunluğunun pazar ekonomisi prensiplerine geçişleri ile birlikte 1989'dan itibaren ciddi biçimde hızlandı. O zaman bunu kısa ve öz olarak, ortak bir dilin yardımıyla gösterelim : sayılar.

Globalleşmenin kazançları:

- 1980'den bu yana 1 milyardan fazla iş yaratılmıştır.²
- 1990'dan bu yana 1 milyardan fazla insan aşırı fakirlikten³ çıkarken, evrensel zenginlik üretimi 4 katına⁴ çıkmıştır.
- 2000 yılından bu yana, hane halkı zenginliği iki katından daha fazlasına çıkmıştır.⁵

Globalleşmenin zararları:

- Gezegenin sınırlı kaynaklarına öylesine saldırıyoruz ki, 2025 yılında, WWF, 5.5 milyar insanın su yokluğu çekilen bölgelerde yaşıyor olacağını tahmin ediyor.⁶
- 2.8 milyar insan günlük 2 ABD dolarının altında yaşarken, 925 milyon insan karnını doyuramayacak.⁷
- Dünyanın %1'lik en zengin kısmı, tüm evrendeki zenginliğinin neredeyse yarısına sahip olacak.⁸ Herkese fayda sağlaması beklenen bir yükselişe rağmen, bu eşitsizlikler derinleşmeye devam edecek, ve tabii ki bununla birlikte adaletsizlik hissiyatı da: 10 kişiden 7'si son 30 sene içerisinde ekonomik eşitsizliğin yükseldiği bir ülkede yaşıyor olacak.⁹

² Tarım dışı işler: *The Economist, When giants slow down*, Haziran 2013

³ 1.25\$ altında yaşadığı gerçeğini uluslararası anlamda ortaya koyan (*The Economist*, Temmuz 2013)

⁴ Dünya Bankası

⁵ Credit Suisse, *Global Wealth Databook 2014*, Ekim 2014

⁶ "The Human as Bigfoot", *The New York Times*, Ekim 2010

⁷ Birleşmiş Milletler, *Resources for Speakers on Global Issues*

⁸ Crédit Suisse, *Global Wealth Report 2014*

⁹ ABD'de, 2009'dan beri yükselişin %95'ini en zengin %1'lik kesim elde etti. Oxfam'da atıfta bulunuldu, ekstrem eşitsizlikler ile noktalandı. Ocak 2014

Özet olarak, 1989'dan beri, dünyada daha fazla zenginlik, daha fazla iş var. Ancak, oyunun sadece birkaç kişinin karına işlediği gerçeğinden daha az kabul gören ülkeler ve insanlar arasında artan eşitsizlik, ve dört bir yanda sömürülen sınırlı kaynaklarıyla bir gezegen var.

Numaralandırma

« Nümerik'in Egemenliği»¹⁰ isimli tarihe geçecek yapıtında Pierre Bellanger, Fransız nümerik girişimcisi, meseleyi şöyle özetler: « İnternet bizim bildiğimiz dünyaya eklenmeye gelmiyor, onu değiştirmeye geliyor. İnternet işlerimizin, bilgilerimizin, özel hayatlarımızın, fikri mülkiyetimizin, refahımızın (...) ve özgürlüğümüzün üzerine sifon çekiyor. » Gerçekler ve rakamlar ona hak veriyor.

Boston Consulting Group'un bir çalışması 2020'ye kadar, 500 milyon Avrupalının dışarıdan gelen nümerik platformlarca toplanan bilgilerinin 1000 milyar Euro değer taşıyacağını tahmin ediyor.¹¹ Bu değer tüm dünyada yakalanabilmesi ise bu platformlar için büyük bir mesele. Git gide daha davetsiz olmakla birlikte, bu platformlar, bizim rızamızla, en ufak jestlerimizi ve eylemlerimizi, hareketlerimizi, tüketim alışkanlıklarımızı bugün tüketim markalarına, yarın nüfusları üzerinde kontrollerini korumak isteyen endişeli devletlere daha önceden tahmin etmek, cevap vermek ve satmak için gözetliyorlar.

Verilerimiz ve kişisel hayatlarımızın yağmacılığını yapan bu platformlar, bizlerin rızası ve geleneksel şirketlerin pasif suç ortaklığı ile, dünyadaki bir çok devletten daha güçlü kaynaklarla donatılmış imparatorluklara dönüşüyorlar.

Hakikaten, borçlar ve hesap açıkları ile kalbura dönmüş Fransız, İtalyan, Arjantin, Britanya devletlerinin, her daim yaşlanmakta olan nüfuslarına bakmanın yanı sıra, Google, Alibaba, Apple, Facebook ve Amazon karşısında ne gibi bir güçleri var? Bu beş şirketin toplamda yaklaşık 1600 milyar dolar değeri, yüzlerce milyar dolardan fazla varlığı, ve onlara hantal devletlerin önüne daha çok geçmelerine olanak sağlayan Ar-Ge (özellikle robotik, insan genomu ve nanoteknoloji üzerinde) yatırımları var. Öyle hantal devlet ki bunlar, nüfuslarının ihtiyaçlarına cevap verebilmek için hâlâ şirketleri vergilendirmek zorundalar. O kadar globalleşmiş ve o kadar çevikleşmiş, her biri kendi yöntemleriyle evrensel olarak toplam 5500 ve 26000 milyar dolar arasında mali kaçağa sebep olan nümerikin devleri ile artık bunu da başaramıyorlar¹².

Yarın kim bir orduyu en kolay şekilde kurup onu finanse edebilecek? Egemen devletler mi, yoksa aralarında Boston Dynamics'in de bulunduğu birçok askeri robot firmasına el atan ve böylelikle çok yakın bir gelecekte askeri robot taburu kurabilecek olan Google mı? Bu robotlar sizler hakkında birçok bilgiye sahipler ve internet üzerindeki araştırmalarınız, jeolokalizasyonu açık olarak aldığınız

¹⁰ Editions Stock, 2013

¹¹ Financial Times, "Personal data value could reach €1tn", 7 Kasım, 2012

¹² Dünya Bankası ve Tax Justice Network'e göre

hizmetler, iletişim ve arkadaş ağınız (sosyal medya, Gmail) sayesinde sizi tanıyabilecekler.

Yeni Ekonomi, elbette, pozitif yönlere de sahip. Çoğu ücretsiz olan yeni hizmetler yaratıyor, birçok alanda etkinliğimizi artırıyor, ilginç yeni iş alanları üretiyor, nüfusun hayatına kalite ve hizmetler ekliyor. Kim bugün « eskisi gibi » yaşayabilir ya da çalışabilir? Yani, elektronik postalar, cep telefonu olmadan veya internet dururken kağıda basılı bir ansiklopedide bir bilgiyi aramaya giderek?

Peki bu Yeni Ekonomi herkes için belirli sayıda iş yaratıyor mu ? Dünyanın iki en büyük işvereni, MacDonald's ve Amerikan dağıtım devi Wal-mart, toplamda 4 milyon kişiye iş veriyorlar. İkisinin toplam borsa değeri 325 milyar dolar, ve bu miktar ortalama olarak her bir çalışan tarafından üretilen 81 250 dolara tekabül ediyor.

Bu miktar epey az kalıyor Yeni Ekonomi'nin yıldızları için : Alibaba, Facebook ve Google ancak 80 000 kişiyi işe alırken, hepsinin toplam değeri 800 milyar dolara yakın ve bu da her bir çalışanın ürettiği 10 milyon dolara denk geliyor. Doğu'dan Batı'ya, Kuzey'den Güney'e, bir Yeni Ekonomi çalışanı, klasik ekonomi çalışanının 100 katı daha çok değere sahip... Her ne kadar Yeni Ekonomi, « insan sermayesi »ne klasik ekonomiden 100 kat daha az ihtiyaç duyuyor olsa da.

Oxford'da¹³ araştırmacı olan Michael Osborne ve Carl Benedikt Frey'in « İşe alımın Geleceği » isimli çalışmaları hiç şüphesiz bu konuda: insan aktiviteleri o derecede numaralandırılıyor ki, ABD'de bu konuyla alakalı işlerin %47'si yok olma noktasına geldi.¹⁴ İnsanın makineler ile yer değiştirme hareketi şunları başlattı: süpermarketlerde elektronik kasalar, kasiyerlerin yerine geçiyor, üretim süreci esnasında endüstriyel robotlar insanların yerine geçiyor, 2012 yılında, Apple ve Nokia'nın Çinli taşeronu Foxconn işçilerinin yerine geçirmek üzere 1 milyon robot alacağını ilan etti.

Hangi işçi hiçbir zaman uyumayan, verilen göreve mukavemet etmeyen, kendisinin dikkatini dağıtacak kişisel problemleri olmayan bir endüstriyel robottan daha üretken ve daha karlı olabilir? Hangi şoför bir algoritmadan daha ihtiyatlı olabilir? Ve yarın, hangi programcı sentetik « süper zeka » ile donatılmış bir programlama makinesinden daha yaratıcı ve etkin olabilecek?¹⁵

İnsanlar bu hareketin üstesinden gelebilecek mi? Halihazırda, nümerik araçlarla büyümemiş, « digital native » olmayanlar zaten akımın içerisinde kaybolduklarını biliyorlar. Elbette ki insan oğlu her şeye adapte oluyor – geçmişteki teknolojik kırılmalara (printer'lar, elektrik, petrol, demir yolu) başarıyla adapte oldu, kendisine zaman bırakıldığı takdirde. Peki ya şimdi, insan oğlunun yavaşlığı ve düşünme süresinin uzunluğuyla artık kendi başına

¹³ http://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/academic/The_Future_of_Employment.pdf

¹⁴ Avrupa'da Bruegel Enstitüsü'nün tahmini, bu oranı %54'ten daha yukarıda veriyor.

¹⁵ James Barratt'nın « Our Final Invention: Artificial Intelligence and the End of the Human Era » da altını çizdiği bir fikir

yapmasının imkansız olduğu yatırımları ve tüketimleri kararlaştıran algoritmalar karşısında ne kadar zamanı var?

Yeni Ekonomi ile birlikte, insanlığa hizmet edecek teknolojik gelişmenin – hoş karşılanacak olan- bir başka etabı değil, insanın makine tarafından yerinin doldurulduğu Büyük Yer Değiştirme doğuyor. Yoksa bu ekonomik devrim, hedefi insan ve makineyi füzyona uğratıp, insanın kabiliyetlerini artırmak ve sonunda onu ölümsüz yapmak hedefindeki trans hümanizm denilen bir bilimsel, politik ve filozofik projede mi yer alıyor? İşte proje böylesine çılgın, ama artık gerçekleştirebilir; Google'ın baş mühendisi trans hümanizmin öncülerinden, projesinden ve hedefinden içerisinde açıkça bahsettiği başarılı kitabın (The Singularity is Near: When Humans Transcend Biology, How to Create a Mind) yazarı Ray Kurzweil'den başkası değil.

Çünkü trans hümanizm komplo teorilerini besleyecek gizli bir proje değil: kendisini açıkça ifade ediyor, kendini Kurzweil'in kitaplarında, Google'ın alımlarında, inovasyonlarında ve ürünlerinde gösteriyor. Maksat uzun zamandan beri doğrudan ticari yada finansal değil: bizim yaşam tarzlarımızı ve değerlerimizi yeniden şekillendirmesi anlamında artık politik, ve hatta dinî. Trans hümanizm kendisini ölümsüzlük noktasına varan teknolojik gelişmelerle zenginleştirilmiş, «yükseltilmiş» insan bedeni ve beyni ile haklı çıkarıyor. Kimse etrafımıza ve dışarıda vücudumuza yerleştirilen teknolojilere direnmeyi bilemez. Ve ne yazık ki etiğin ve insanın sınırları yokluğa doğru uçup gidiyor.

şu ana kadar çok az ülke açık sözlülükle bu yerleştirmelere karşı çıktı – Çin'de Beijing Genomics Institute'un evrensel rekabette kendi popölasyonun kanlarını daha önde tutmak için daha sonra « iyi » DNA'yı enjekte edebilmek üzere 2200 tane üstün DNA zincirlemesi hakkındaki çalışmasından başlayabiliriz. İki Avrupa ülkesi, France ve Almanya bir direnişte bulunuyorlar – ancak bu ne kadar sürecek? Almanya'da, hükümet ve düşünce kuruluşları internet üzerinde özel hayatın korunması meselesinde hareket ediyorlar. Axel Springer'in CEO'su Matthias Döpfner « Why we fear Google¹⁶ » isimli cesur ve net açık mektubunda Google'a ve bu grubun ekonomik modeline bir eleştiride bulundu. Fransa'da, nümerikin birkaç girişimci sesi¹⁷, özellikle Avrupalı akil insanları ve siyasi otoriteleri bu tür baskı araçlarının tehlikesi hakkında uyarıyorlar. Mesela Google'ın trans hümanist projesini analiz eden Doctissimo'nun kurucusu doktor Laurent Alexandre'in eseri tarihe geçecek¹⁸ : Google'ın askeri robot satın alımının katlanarak artmasından, « en iyi » insan embriyosunu çıkaracak seçici sıralamasına olanak sağlayan 8 543 339 B2¹⁹ diplomalar basmasına kadar, bu işlem tamamiyle insan ve insan topluluklarını « iyileştirmekten » ve onları teknoloji ile sarmalamaktan ibaret, artık maskesi düşmüş, bir vizyondur.

¹⁶ <http://www.faz.net/aktuell/feuilleton/debatten/mathias-doepfner-s-open-letter-to-eric-schmidt-12900860.html>

¹⁷ Olivier Sichel ve *Open Internet Project*, Godefroy Jordan ve Renaissancenumerique.org

¹⁸ <http://fr.openinternetproject.net/news/25-video-le-monde-futur-vu-par-google-et-decrypte-par-laurent-alexandre>

¹⁹ <http://www.google.com/patents/US8543339>

Sesler özellikle İspanya, İtalya ve Polonya gibi demokrasinin 20. yüzyıla doğru geriye gidebileceği, totaliter vizyonlara da bunların sonuçlarına güvenmediğimiz Avrupa ülkelerinde yükselmekte: öjenizm, ruhların ve vücutların manipülasyonu, geçmişte Untermenschen'ler (alt-insanlar) olarak adlandırabileceğimiz güçsüzlerin reddedilmesi... Trans hümanist bir dünyada, normal insanların hepsi Untermenschen'ler olmayacaklar mı?

Ve yarın robotlaşmış bir insanla, insanlaşmış bir robot arasındaki sınır nerede konumlanacak? Teknoloji geliştikçe, bu sınır tüm « normal » insanları ya da, daha açık şekilde, teknolojik gelişmelere ayak uyduracak ekonomik imkanları bulunmayanları sistemin dışına iterek, daha da bulanıklaşacak. « Sahip olanlar » ve «sahip olmayanlar » kampları oluşacak. Ölüm ve hastalıklar için zavallı insanlar; ve ölümsüzlük için süper-insanlar. Teknolojik anlamda yeteri kadar « yükseltilmiş » olmayan, oy vermeyi ya da şehir hayatına katılmayı dahi bilmeyecek olanlar; ve diğerleri, oy verme ayrıcalığına sahip « süper-vatandaşlar », « süper-akıllılar ». Hangi demokrasi buna dayanabilir?

Finansallaştırma

Globalleşme ve numaralandırmayla beraber, finansallaştırma da Yeni Ekonomi'yi bizim insani ve dünyevi gerçek limitlerimizin çok daha ötesinde kurulmaya itiyor.

- Dünya üzerinde 7.2 milyar insanız. Her sene yaklaşık 75 000 milyar dolar bir zenginlik üretiyoruz²⁰. Ortalama olarak, her Dünyalı senelik olarak 10 000 dolardan biraz daha fazla bir zenginlik ortaya çıkarıyor. Bu orantılı noktayı kafamızda tutalım ki, takip edecek olan orantısız karakteri daha iyi oturtabilelim.

- Her sene, elektronik akımlar, klikler ve bilgisayarlar hariç her türlü elle tutabilir gerçeklikten bağımsız bir pazarda , yaklaşık 2 000 000 milyar dolar para hareketi gerçekleşiyor, çok net olmak gerekirse 1 934 500 000 000 000 dolar²¹. Bu dolara karşı euro, yen ve sterlin değiştirdiğimiz evrensel döviz pazarı. Bu pazar dünyadaki zenginlik üretiminin 25 katı fazlasını temsil ediyor. Artık dünyanın ekonomik ya da sosyal gerçekliği ile hiçbir alakası kalmamış.

- Bugün yeni bir banka işlemi şekli var: « shadow banking », net şekilde diyebiliriz, gölge bankacılığı. Tüm bankacılık kurallarına hakim bir takım finansal aktörler zaman içerisinde tıpkı bankalar gibi davranma imkanına sahip oldular: kısa vadeli mevduatları (sizin bankadaki paranız), borçlandırarak uzun vadeli kredilere dönüştürme işi. Kim bu borçlanmanın seviyesini, onların hareketlerinin doğasını veya bilançolarının bu riskleri karşılama kapasitesini kontrol etmeye muktedir? 2007 yılında, 2008 krizinin fecaate yol açan güçlü faktörlerinden birisi olan « shadow banking », gerçekçi bakış açısıyla tüm dünya zenginliğine denk, 62 000 milyar dolar tutarındaydı. Krizden sonra, biz bu kontrol dışı aktiviteleri sıfıra indirdik mi, ya da ciddi biçimde sınırlandırdık mı?

²⁰ IMF ve Dünya Bankası

²¹ BRI kaynağı, Uluslararası Regülasyonlar Bankası

ABD Başkanı Barack Obama'nın Wall Street'in çılgınlığını rezil eden, « milyarlar ve milyonlar »'e aktivitelerini sınırlayacak bir « ebeveyn kontrolü » çağrısında bulunan sözleri hâlâ kulaklarımdadır (« adult supervision »)²². Son haberlere göre, *shadow banking* 70 000 milyar dolara yakın bir miktarda : arttı !

Birkaç ay boyunca, bu çok ağır 2008 krizinin gerçek dünyanın yöneticileri – devlet başkanları, bakanlar, şirket yöneticileri, tüm dünyanın merkez bankalarının başkanları – için kontrolü ellerine almaları için tarihi bir fırsat olacağına inandım. G20 zirveleri bu yönde bir tavır içindelerdi. Deliye dönmüş bu finans karşı daha fazla regülasyon oluşturulması için çok sayıda ekonomistle beraber ben de bastırıyordum. Aralar23ında Paul Volcker'in de bulunduğu birkaç nadir ses, bu kötü geni kandan çıkarmayı ve finansallaştırmanın en tehlikeli aktörlerini silahsız bırakmayı denediler : spekülörleri, gizli akbabaları , ve bugün Arjantin gibi koca bir ülkeyi devirmeyi başarabilecek kadar güce sahip olanları. Aksine, onları silahsızlandırmak yerine, dünya kuruluşları onları daha çok güçlendirmeye karar verdiler. Büyük devletlerin merkez bankalarının politikaları bu yönde oldu : kriz öncesi açgözlü öforileriyle fahiş fiyatlara satılmaz hâle gelmiş aktifleri satın alan özel bankalar artık şirketlere ve kişilere para ödünç vermek olan fonksiyonlarını yerine getiremez haldelerdi.

Merkez Bankaları, birbiri ardına, parayı *ex nihilo*'ya çevirerek, artık satılmaz hâle gelen ürünleri almaya karar verdiler. Bunun adı *quantitative easing*'tir: 2008'den beri, dünyanın 6 büyük ana merkez bankası yöneticileri 8 000 milyar dolar yaratabilmek için bilgisayarlarından elektronik kodlar yazdılar; yoktan var ettikleri ! Satılmaz aktifleri karşılığında tüm dünyanın bankalarına vermek zorunda oldukları likiditeler...

Dünyanın parasının tapınağının gardiyanlığını yapmakla yükümlü Merkez Bankaları aynı zamanda bilançolarını zehirli ürünlerle doldurdular – sanki banknotlarla dolu bir kutuya küflü toprak atar gibi. Hiç şüphesiz ki geçerli başka bir seçenekleri yoktu – bunun alternatifi dünya finansal sisteminin sulanamamaktan kaynaklı bir kalp krizi geçirmesi olurdu. Özel bankalar ödemelerini, spekülatif aktivitelerini ve karlarını devam ettirebilmek için bu Allah vergisinden son raddeye kadar faydalandılar. 2008 yılında dünya finansal sistemini çöküntüye götüren Wall Street bankacıları 2008'dekinden 10 milyar dolar daha fazla olan 26.7 milyar doları 2013'te paylaştılar.²⁴

Özel bankalar kullanılmayan kaynaklarla dolup taşıyor, ta ki ciddi miktarlarda cezalara çarptırılana kadar. Kimileri Latin Amerika'daki uyuşturucu koridorlarında para akladıkları, kimileri ise kasıtlı olarak Amerikan müşterilerini aldattıkları için. Bu bankalar pazara tek bir mesaj veriyor: « Yine fena değil! ». 2009'dan beri, bu Avrupalı ve Amerikalı bu bankalar ABD'ye 128 milyar dolardan da daha fazla ceza ödediler, hiçbiri de zorlanmadı. Ve buyrun sebep:

²² Andrew Clark, "Obama promises 'adult supervision'", *The Guardian*, December 19, 2008

²³ Institut Montaigne'nin Londra ve Pittsburg G20 öncesi brifingi, Mart ve Eylül 2009
<http://www.institutmontaigne.org/fr/publications/reconstruire-la-finance-pour-relancer-leconomie> ve
<http://www.institutmontaigne.org/fr/publications/entre-g2-et-g20-leurope-face-la-crise-financiere>

²⁴ New York State Comptroller ; kişi başına düşen ortalama bonus 164 530 US\$

2009'dan beri sadece Amerikan bankaları 500 milyar dolardan daha fazla kâr elde etti.²⁵

Şirketler de bu hareketi takip ediyorlar. Onlar da biriktirdikleri kârla artık ne yapacaklarını bilmiyorlar. Bu şekilde Borsa'daki en büyük 500 Amerikan şirketi 2013 yılında kârlarının %95'ini hissedarlarına verdiler.

Geleceği finanse etmek için proje, arzu ve parayla yeniden yatırım yapmadaki başarısızlık, şirketlerin Dante şiirlerini anımsatan likit seviyelerinden de okunabilir: 2013 sonunda, Avrupalı, Afrikalı ve Orta Doğulu şirketler 1 000 milyar dolarlık hazineye sahipken²⁶, Amerikan şirketleri 1 600 milyar dolarlık bir likide sahiplerdi²⁷. İş jargonunda « dry powder (kuru pudra) » dediğimiz yatırımda kullanılmamış private equity fonlarında bir o kadar²⁸ kapital vardı (2013 sonunda). O kuru pudra ki, *happy fews* (mutlu azınlık)'in yönetim komisyonlarının eline su dahi dökemez.

« Her şey bunun için! ». Tüm dünyada, hep daha verimli olsunlar diye ikna edici gelen işsizlik tehdidi ile kadınları ve erkekleri baskılıyor, dünyada 200 milyondan daha fazla işsiz var. Bu işsizlerin 75 milyonu 25 yaşın altında. Gençler, büyüklerine kıyasla işsizlikten 3 kat daha fazla etkileniyorlar: özellikle Orta Doğu ve Avrupa'da görülen, tüm fanatizmleri besleyen, hızla yabancı düşmanlığı ve sahte dindarlık diskuruyla karşımıza çıkan bir dram. 200 milyon bu işsizlere, günde 2 doların altında yaşayan 839 milyon çalışan da ekleniyor.²⁹ Ve şirketler tüm dünyada hâlâ masraf kısma işlemlerine devam ediyorlar, çalışanları daha çok üretken ve çalışkan olsunlar diye uyguladıkları günlük baskıdan asla vazgeçmiyorlar, ta ki bir robotun onların yerine geçeceği güne kadar.

İşte 21. yüzyılın Yeni Ekonomi'sinin gerçekliği bu: globalleşmiş bir ekonomi, numaralandırma yolunda hızla ilerleyen, aşırı-finansallaştırılmış. Ama kârından yeniden yatırım yapmak için insanlığa veya geleceğe yeterince güveni olmayan...

²⁵ FDIC, Wall Street Journal, Reuters

²⁶ Deloitte. 2013 yıl sonu dünya bilançosunda şirketler tarafından 'hazineleştirilen' 3 500 milyar \$

²⁷ Moody's

²⁸ Source Preqin

²⁹ BIT (International Labour Bureau)

Nasıl insanı yeniden merkeze koyacağız ve onu Yeni Ekonomi tuzağından çıkaracağız?

Yeni Ekonomi tuzağından nasıl çıkacağız?

Ben iki ihtimal görüyorum, ve sadece iki. İlki her ne pahasına olursa olsun kaçınmamız gereken bir ihtimal: bu kara kaza senaryosu, istenen ya da çekilen, Yeni Ekonomi'nin reaktörünün tam kalbinde bile. Bilmek gerekli ki, globalleşmiş ve nümerize edilmiş finansal pazarlarda insanların artık çok daha az kontrolü var.

Kara kaza senaryosu

Üç tane kaza oluşabilir, hiç şüphesiz her biri aynı olasılıkla birlikte:

- **2008 krizi ile karşılaştırılabilir bir ekonomik kriz**, ancak dünya sisteminin kendisini kurtaramayacağı bir kriz. Geriye bakacak olursak, ve üç aşağı beş yukarı bunu New York'ta yaşamış biri olarak, biliyorum ki bir evrensel ekonomik mahvoluşu kıl payı atlattık. Şans ya da Kader bu konuda farklı karar verdi. Ama o dönemden beri, bir sonraki yangına karşı durabilmemiz için hiçbir anlamlı yangın alarmı ortaya konulmadı. Bir sonraki yangın nerede meydana gelecek? Eninde sonunda Avrupa'da borsaların düşüşüne sebep olacak olan yavaşlayan evrensel ekonomiden mi? Yoksa Çin'deki bir banka çöküşünden mi? Çok da mühim değil: yangın bir kere birbirine sıkı sıkıya bağlı ekonomik sistemde yayılmaya başlarsa, çok uzaklara kadar ulaşacaktır. Hem de çok hızlı.

- **Pazar robotlarının kazara önü kesilemez biçimde ayaklanması**. Bu kaza daha önce düşük bir seviyede yaşandı. 6 Mayıs 2010'da, New York borsasında « flash crash » dediğimiz olay meydana geldi. O dönemde, borsa faaliyetlerinin üçte ikisi robotlar (algoritmalar) tarafından gerçekleştirilmişti. Amerikan regülatörü SEC başta olmak üzere kimsenin açıklığa³⁰ kavuşturamadığı sebeplerden dolayı, pazarın robotları ayaklandılar, 20 dakikada 862 milyar dolar borsa değerini yok ettiler. *In extremis* şekilde insani bir müdahaleye gerek duyuldu – New York Stock Exchange'in patronu pazarın «fişini çekerek» (yüzbinlerce borsa işlemi keyfi şekilde iptal etti) bu düşüşün sınırlandırılması ve idare edilmesi için müdahale etti. Eğer ki önlemleri almazsak, hepsi birbirine bağlı dünya finans alanlarında doğacak daha başka « flash crashes »'lara daha yüksek seviyelerde şahit olacağız. Ve bu risk en az otomatikleştirilmiş borsa faaliyetleri ve onların yoğunluğu kadar artacak. Aynı şekilde ABD'de borsa faaliyetlerinin yarısını temsil eden ve talimatları ışık hızında yerine getirmeyi mümkün kılan yüksek frekanslı ticaret de artacak: artık pazarın robotları için 600'den daha fazla borsa faaliyetini alınan talimat üzerine bir kirpik kırpma süresinde (100 milisaniyede) gerçekleştirmek mümkün. Artıran var mı?

- **Bilinçli bir saldırı**. Numaralandırılmış dünya pazarında ekonomik zenginliğin tüm parçalarını buharlaştırabileceğinden şüphe edilen böyle bir kaza tamamen tesadüfen – birbirleri arasında etkileşen makinelerin karmaşıklığı – ya da

³⁰ <http://www.bloombergtview.com/articles/2012-05-07/flash-crash-story-looks-more-like-a-fairy-tale>

finansal dünyayı yok etmek için kasıtlı biçimde yürütülen bir stratejiden ortaya çıkabilir.

Eğer bir grup tanımlanamayan hacker, 2014 yazında ABD'nin en güçlü bankası JPMorgan'ın bilgi sistemine girebilse ve – gelecekte ve belirlenmemiş bir kullanım için - 76 milyon Amerikalının kişisel bilgilerini çalsa, elimizde hangi finansal bilgiler ve veriler kalırdı? Hangi banka, hangi finansal ortam hiç tereddüt etmeden kendisinin böylesine güvenlik risklerinden uzakta olduğunu söyleyebilir? Dünyadaki en büyük sigorta şirketi AXA'nın CEO'su Henri de Castries, 2014 Nisanı'nda dünyadaki tüm sigortacıların karşılaşacakları en büyük tehdidin araba kazalarından, doğal felaketlerden ve savaşlardan önce siber risk olacağını söylemişti.³¹

Kim sadece birkaç tıkta ve bir elektronik yazı oyunuyla birilerinin tüm hesabını boşaltıp yok edeceğini bilerek hesabına internet üzerinden rahatlıkla bakabilir ki? Eğer binlerce milyarlık likiditelerin enjeksiyonu merkez bankalarının bir kod satır yazısından ibaret olabiliyorsa, bir başka kod satırı da bu binlerce milyarlık likiditeyi buharlaştırılmaz mı?

Uzun dönem yatırımcılar ve miras üzerinde çalışan, fikirleri sorulan danışmanlar kendilerini böylesi bir riske karşı donatmaktan geri kalmayacaklardır. Yatırımcılar bugün büyük miktarlarda gayrimenkullere yatırım yapıyorlar: şirketler, reel ekonomi, binalar, tarım arazileri, enerji. Ve hakları da var. Ancak bizi meşgul eden soru bilançoğu ya da mirası optimize etmek değil, 1929 veya 2008'deki gibi bir ekonomik, sosyal ve finansal patlamadan kaçınmaktır.

Toplumumuzu yeniden yoluna koyacak, ancak bu kez finansçı olacak bir Déluge'ü mü beklemeliyiz? Yani finansı ekonomiye, globalleşmiş ekonomiyi de insanlığa boyun eğdirecek bir Déluge'ü? Toplumumuza dahil olacak algoritmalar ve robotları kontrol altına alacak, bizlere konfora düşkünlüğümüz ve tembelliğimiz yüzünden tercihlerimizi ve daha sonra seçimlerimizi dikte etmelerine izin vermek yerine, onları bizim hizmetçilerimiz yapacak bir Déluge'ü? Dünyada bir çok devletten daha güçlü, yarın öbür gün makinelerle dolu ordular üretip kurabilmeye muktedir, kimseyi yanıtlmayan « Şeytan olmayın » sloganlarıyla yağmacı ticari hareketlerini süsleyecek kadar cüretkar ve ahlaksız monopol nümerik imparatorluklara kaptırdığımız egemenliğimizi geri alacak bir Déluge'ü?

« Don't be evil », « Şeytan olmayın ». Kim kurtaracak bizi bu kötülükten? Bu özgürleşmenin son senaryosu. Tek mümkün senaryo: finanstan yada makinelerden daha üstün bir otorite tarafından yardım edilen insanlara, onları Yeni Ekonomi'nin tuzağından azat etmek için geliyor.

« Hiçbir şey bizim gerçekliğimiz dışında inşa edilemez » diyordu Charles de Gaulle. Yine de, eğer insanı merkeze koyarak yeni bir evrensel ekonomi ve toplum inşa etmek istiyorsak, çok basit bir deyişle yola çıkmak gerekir: hiçbir

³¹ Les Echos'da röportaj, 23 Nisan 2014

finansal güç 2014'ün finansallaştırılmış evrensel ekonomi ateşinin gücüne karşı çıkmayı söz konusu edemez. Aynı şekilde, hiçbir millet, yada devletler topluluğu, ne kadar bilgili ve güçlü olurlarsa olsunlar, bugün insanüstü bir hızda 10 milyar objenin bağlı olduğu internet üzerinde kurulmuş sentetik zeka sistemlerine karşı ayaklanamaz.³²

Allah'a şükür, insanlar bundan çok daha güçlü bir araçla donatılmışlar. Bu araç bir kum tanesi kadar küçük, çok iyi yağlanmış bir makinede bir hardal tanesi. Bir küçük çakıl taşı kadar gereksiz. Şu büyüklerimizin Latince'de « scrupulum » dedikleri « küçük çakıl taşı ». Vicdan azabı: ayakkabıda « araya kaçmış küçük çakıl taşı », felakete doğru fazla hızlı ilerlemeyi engelleyen.

Vicdan azabı, ya da bilincin uyanışı. Bizi insanlık dışına çıkarmak isteyen, biri trans hümanize etmek isteyen bu Yeni Ekonomi'ye karşı en iyi panzehir, Silicon Valley'in kötü peygamberleri gibi konuşmak gerekirse, insan bilincidir elbette. Hiçbir makine, ne kadar zeki olursa olsun, hiçbir totalitarizm – tabii ki trans hümanizm bunların arasında tartışmasız yer almaktadır; hiçbir para yığını insan bilincinin üzerine toprak atmaya başaramaz. İnsan tarihi bize gösterdi ki, özellikle de geçen yüzyıl, Lech Walesa, Elie Wiesel, Nelson Mandela, Gandhi'den geçerek Alexandre Soljenitsyne' den Vaclav Havel'e ; « Ravensbrück'te bizlerden birine sığınacak yer vermek için ölen son kadın³³ » ; ve Karol Wojtyla. 21. yüzyılda, insan bilinci bir kez daha makineleri ve finansı domine edecek, aynen 20. yüzyılın totalitarizmlerine karşı aklını kullanabildiği gibi.

« Bir çekiç her yerde çivi görür », aynı bu şekilde Silicon Valley'in bir takım mühendisleri ve girişimcileri de, Hindistan'daki Bangalore'dan, Çin'deki Guancun'a kadar insanların içinde sadece et parçaları, kemikler ve sonsuzluğa kadar programlanabilir ve modifiye edilebilir moleküllere, denklemlere indirgenebilir bir zeka görüyorlar. Bir takım Wall Street, City veya Hong Kong finansçılarının insanları sadece bir para-akışı, iş kapasitesi, değerlendirip sömürülecek bir alan olarak gördükleri doğrudur. Ama biz biliyoruz ki, bilimsel olarak bile, onlar çoktan bu eli kaybettiler. Paris'teki College des Bernardins'ta katıldığım çalışmalar sırasında « İnsan Beyni Projesi » ve Tel Aviv'deki Bar Ilan Üniversitesi'nin insan beyni üzerine gerçekleştirilen çalışmaları ortaya konuldu. Bu araştırmacılardan birininin sözleriyle ifade edecek olursak : « *İnsan beyninin tüm fonksiyonlarını izole etmeyi, bir günlüğüne iki katına çıkarmayı başardık, tek biri hariç: bilinç.* »

Bu bilinç elden alınamaz. Yeni Ekonomi'nin lideri ABD'de, bilincin sesine filantropi diyorlar. « Geri ver » yani. Her sene, Amerikan şirketlerinin %95'i yardım kuruluşlarına 300 milyar dolardan fazla miktarda para veriyorlar. 34İşte Yeni Ekonomi'nin bizi içine koyduğu tuzağı yıkmak ve insanı merkeze koymak için ilk yol.

³² Source IMS

³³ André Malraux, Jean Moulin'ın küllerinin Panthéon'a taşınması sırasındaki sözü, 19 Aralık 1964

³⁴ National Philanthropic Trust

İkinci yol ise Avrupa'dan geçiyor: paylaşımcı ekonomiden, yavaş fakat düzenli bir yükselişten ibaret. Hiç şüphesiz ki Avrupa'da dünyanın geri kalanından farklı olarak, insan ve doğal kaynakları sınırlı bir evrende olduğumuzun bilinci mevcut. Bu yüzden, dünyanın geri kalanında bolca olan açgözlü ve tüccar mantığını kabul etmektense, daha nadir görülen paylaşma tercihini yapıyoruz, olabilecek kadar çok parasal hareketten kaçınarak. Yolda bir arabayı paylaşıyoruz, ya da evlerimizde bir hizmeti, evimizi. İnsan kendi sorumluluklarına sahip çıkıyor, cemaat, yerel. Paylaşma ekonomisinin – bir mala sahip olmaktan ziyade, onu kullanmak – önünde güzel bir gelecek var.³⁵

Amerikan filantropisi, ve Avrupa'nın paylaşma duygusu. Asya da bu konuda geri kalmıyor, Çin'in en zengini ve Alibaba'nın kurucusu Jack Ma 21. yüzyılın başında en büyük filantropist olma ve soydaşlarına yeni bir gelişme modeli konusunda ilham verme potansiyeline ve isteğine sahip.

Paylaşım ve filantropi. Hiçbir algoritma son söze sahip olacak insan bilincinin bu varlığının ne yerine geçebilir, ne de ikiye katlayabilir. Peki ya nasıl bu bilinci çok büyük hızla insandışılaşan Yeni Ekonomi'nin ortasında, fazla gecikmeden, yeniden ortaya çıkartacağız?

Teknik bir yol, orta vadede bu iş için araçlara sahip uluslararası organizasyonlarca (IMF, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler) keşfedilmeyi hak ediyor. Bu araçlar, kurallar ve tüketim « etiketleri ». Artık ekonomilerimizin globalleştirilmesine, numaralandırılmasına ve finansallaştırılmasına karşı tamamen insani normlar empoze etmenin vakti geldi. « İçimizde insanız ». Zenginlik oluşturma süreçlerinde trans-insan ya da makineler yerine somut ve ölçülebilir şekilde insanı, açgözlülükleri yerine filantropiyi, yırtıcılıkları yerine paylaşımı ön plana koyan şirketlerle çalışmalı ve onlara ödül vermeli. Burada mesele bir şirketin zenginlik üretimini doğrudan efektif iş imkanları yaratmasına bağlamak değil – bu güzel bir başlangıç olurdu, ama yeterli değil : uygulanan çalışma koşulları, ve bunun çevre üzerindeki etkileri – biz Hristiyanların Yarattıkları dediği- her şekilde hesaba katılmalıdır, aynı zamanda, artık üretken ekonomiye katılmayan ve sayıları git gide artan kadınların ve erkeklerin yaşam şartları da hesaba katılmalıdır.

İşte burada, bu evrensel organizasyonlar ve de tüm sorumluluk sahibi ve Yeni Ekonomi'nin gelişimine katkıda bulunan kişiler, Walt Street, Hong Kong, Pekin, Londra, Berlin, Tel Aviv, Bangalore ve de tüm yarın içerisinde yaşayacağımız dünyayı hazırlayan teknoloji ve finans merkezlerindeki finansçılardan, Silicon Valley mühendislerine, bütün bu insanlar tarafından acilen başlatılması gereken gerçekçi bir aksiyon programı. Bu program zaman alacak. İnsan bilincinin git gide daha az bulunduğu bu ekonomide yeniden ortaya çıkmasına en çok bugün ihtiyaç var. Bu yeniden ortaya çıkışın bir « springboard »'a ihtiyacı var: daha üst bir ruhani ve ahlaki otorite olabilecek bir atlama tahtasına.

³⁵ 2012 yılında, İngilizlerin yarısı, Almanların da dörtte biri 'ortak tüketici'ler idi. (Arte, Temmuz 2013)

Ben hayal ediyorum ki, yakın bir günde, git gide daha da barbarlaşan ve insan bilincinin tutuklaştığı bu dünyada, böylesine bir ahlaki ve ruhani otorite ile donatılmış bir insan çıkıp gelecek. Bastonunu ve pelerini almış. Bugünkü dünya ekonomisinin merkezine ve Birleşmiş Milletler'in merkezine dosdoğru yönelecek, New York'a. Onunla birlikte, eksiksiz ve istisnasız, tüm dinlerin liderleri de varsın oraya. Ve hep beraber, 21. yüzyılın ekonomik, finansal ve politik liderlerine şu sade mesajı taşıyınlar : « şu duvarı yıkn ».

1978'den başlayarak Saint Jean-Paul'ün ve sonrasında 1987'de Berlin Duvarı önündeki Ronald Reagan'ın imajıyla, bu olunmaz duvarı yıkmak için tüm dünyanın elitlerini toplansınlar. Bu duvar ki, insanları birbirinden ayıran, insanlar arası rekabeti, şiddeti ve eşitsizlikleri daha da artıran, çılgın paranın ve teknolojik yabancılaştırmanın duvarı. Bu duvar ki, görülmeyen ama hareket eden, ruhsuz makinelerin yararına, insanları demokratik, ekonomik ve sosyal yaşamın dışına iten duvar.

« Tear down this wall » (« Şu duvarı yıkn »). Kim, çok geç kalınmadan, ademoğlu için ayrıcalıklı bir şans olan insan bilincinin yeniden ortaya çıkmasını sağlayacak?

Papa François'dan başka kim, New York'un dışında, 6. Paul'un Birleşmiş Milletler Barış Mesajı'ndaki konuşmasından 50 yıl sonra, böylesine bir kurtuluş mesajı getirebilirki ?

Post-yazı: Peki ya yarın?

(Kültür ve İnanç revüsü Aralık 2014 sayısından ve Papa'nın 2015 Eylül'ünde New York'a gelişinin doğrulanmasından sonra yeniden kalame alınmış metin)

Papa François'nın New York'taki kurtuluş mesajı bekleniyor. Çılgın ve baskın paranın 21. yüzyılında, duvarda yeri değiştirilemez görünürlükte bir çizik bırakacak. İnsandışılaştırıcı teknolojilerin duvarında. Ve bu çizğin içinde, ekonomilerimizin ve toplumlarımızın yeniden-insanlaştırılması için somut yollar kurabilmek için hep birlikte, bütün tektanrılı dinler ve de aynı zamanda insan onurunu her şeyin üstünde tutan laik filozofiler bulunmalı.

Aslında, bu anlamda, Katolik Kilisesi bir yüzyıldan fazla bir süreden bu yana günümüzün tehditlerine yanıt vermeye çalışan bir sosyal doktrin tavsiye ediyor.

Aynı şekilde insana saygı ve insan onuru koruyan net prensipler. Elle tutulamayan bir insan, sadece sömürülmeyi bilecektir: « Nesnelere düzeni, insanların düzenine bağlı olmalıdır, tam tersi değil.³⁶ » Transhümanistler ve diğer Doktor Folamour'lar anlayacaklardır.

Ekonomilerimizin finansallaştırılmasını nasıl yeneceğiz, 'varlıkların gideceği son durak' prensibini somutlaştırmazsak³⁷? Elbette ki Yaratılan'ın birçok parçasının sahipleriyiz, ama daha ziyadesiyle emanetçileriyiz: etrafımızda yaşayanlar ve bizlerden sonra yaşayacaklar için onları daha da üretken biçimde kullanmak ve çoğaltmak bizim elimizde. Ortak Mal dediğimiz şeye hizmet eden sürdürülebilir finansın çerçevesi bu şekilde çiziliyor³⁸.

Nihayetinde, fırsatları kadar tehlikeleri bakımından da zengin globalleşmenin zorluklarına nasıl cevap vereceğiz eğer sonunda bir «evrensel umumi otorite»'yi ortaya çıkartmazsak³⁹? Öyle bir otorite ki, yeni bir Birleşmiş Milletler; kirşlerinde 21. yüzyılın tüm güçlerine, Latin Amerika'ya, Çin dışı Asya'ya ve Müslüman dünyasına yer veren... Yeni bir Birleşmiş Milletler ki, ekonomilerimizin ve toplumlarımızın yeniden-insanlaştırılmasını ajandasının en başına koyan, bu olmaksızın toplumlar arası sürdürülebilir barışın mümkün olamayacağını bilen...

Bu ise Papa François'ın New York'ta zorlanacağı nokta olacak: Birleşmiş Milletler'e, Berlin Duvarı'nın yıkılışından 25, kendi kuruluşundan 70 yıl sonra çoktan kaybetmiş görüldüğü bir misyonu ve meşruiyeti yeniden vermek. Ümit şekline girmiş bir zorluk.

Edouard Tétreau, 24 Aralık 2014, www.edouardtetreau.com

³⁶ Kilise'nin sosyal doktrininin bir özeti

http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/justpeace/documents/rc_pc_justpeace_doc_20060526_compendio-dott-soc_fr.html

³⁷ Aynı isimli eser

³⁸ François Villeroy de Galhau'nun « Bir Avrupalının Ümidi »'nde tasvir edilmiş. (Odile Jacob, 2014)

³⁹ Jean XXIII, Mater ve Magistra, 1963